

Literature.

1. Skudlarski J. The theoretical aspects of innovation / J. Skudlarski, S.O. Zaika, O.V. Gridin // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – Випуск № 1. - 2016.– С. 17-25.
2. Грицай О.І. Економічна сутність терміну «інноваційний процес» / О.І. Грицай // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2010. – № 3. – С. 126–136.
3. Заїка С.О. Теоретичні аспекти управління інвестиційно-інноваційною діяльністю аграрних підприємств / С.О. Заїка // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – Випуск 11. – 2015. – С. 101-106.
4. Заїка С.О. Фактори формування інноваційного потенціалу підприємств / С.О. Заїка // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – Том 20. – Випуск 6. – 2015. – С. 94-97.
5. Коюда В.О. Інноваційна діяльність підприємства та оцінка її ефективності: [монографія] / В.О. Коюда, Л.А. Лисенко. – Х.: ФОП Павленко О.Г.; ІНЖЕК, 2010. – 224 с.
6. Олійник Ю.А. Теоретичні засади визначення сутності інноваційних процесів в Україні / Ю.А. Олійник // Бізнес Інформ. – 2014. – № 12. – С. 182–187.
7. Тарасова О.В. Теоретико-методологічні основи інноваційної діяльності підприємств / О.В. Тарасова // Економіка харчової промисловості. – 2012. – № 1. – С. 37-41.

ЗОВНІШНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙ

МАЛІЙ О.Г., к.е.н., доцент,

*ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІАВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА*

Економічне зростання перебуває у прямій залежності від спроможності економічної системи створювати та використовувати інновації. Недостатність підтримки інноваційної сфери з боку держави, незадовільна інноваційна активність більшості підприємств, недостатня сформованість інноваційної інфраструктури актуалізують питання фінансового забезпечення інновацій. Питання обсягу ресурсів, що забезпечують інноваційний процес, ефективності інститутів, які спрямовують потоки ресурсів і координують різні ланки інноваційної діяльності є вкрай важливими для вітчизняної економіки.

Різним аспектам фінансового забезпечення інноваційного розвитку приділяється постійна увага як науковців, так і спеціалістів-практиків. Значний вклад у вирішення фінансових проблем підприємств внесли відомі вітчизняні вчені О. Гудзь [1], М. Дем'яненко [2], М. Диба [10], Г. Мазнев [3], Т. Майорова [10], та багато інших дослідників. Поряд з тим, питання забезпеченості інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств фінансовими ресурсами залишаються актуальними.

Необхідною умовою забезпечення фінансування інноваційної діяльності є наявність розвинутої інфраструктури фінансового ринку, зокрема небанківських фінансових установ. Серед них ключову роль відіграють страхові, лізингові, факторингові, фінансові компанії, інститути спільного інвестування, недержавні пенсійні фонди, кредитні спілки. Розвиток інноваційної активності підприємств також залежить від залучення іноземних інвестицій.

Науковці [10] визначають інновації як процес вкладання фінансових ресурсів у розробку, впровадження, поширення і використання результатів інноваційного процесу з метою підвищення ефективності суспільного виробництва та вирішення соціальних проблем.

Аналіз показує, що упродовж 2014–2016 років частка підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, становила 18,4 %, у тому числі які здійснювали технологічні інновації – 11,8 % [7].

Щодо видів економічної діяльності, то протягом 2014–2016 років найвища частка інноваційних підприємств була на підприємствах інформації та телекомунікації (22,1 %), переробної промисловості (21,9 %) і фінансової та страхової діяльності (21,7 %). При цьому вища за середню по країні частка підприємств із технологічними інноваціями була серед підприємств переробної промисловості (15,6 %) та з постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (12,6 %); з нетехнологічними інноваціями – серед підприємств фінансової та страхової діяльності (18,0 %) й інформації та телекомунікації (17,3 %).

У 2016 році витрати на інновації в основному здійснювались за рахунок власних коштів підприємств (89,5 % загального обсягу фінансування), коштів іноземних інвесторів (3,1 %) та інших джерел (2,9 %) [7].

У розвинутій економіці банки є активними суб'єктами інноваційної діяльності, забезпечують не тільки її фінансування, а й зв'язок між іншими учасниками. Водночас поточна ситуація свідчить,

що банківський кредит не став в Україні основним джерелом фінансування підприємницького сектора, а тим більше інновацій. На підтвердження вищезазначеного розглянемо показники офіційної банківської статистики щодо кредитної діяльності.

Так, станом на 01.04.2018 р. банківські активи становили 1295,8 млрд. грн. (на 01.01.2017 р. вони склали 1256,3 млрд. грн., на 01.01.2016 р. – 1254,4 млрд. грн.). Розмір кредитного портфеля на 01.04.2018 р. становив 1059,9 млрд. грн. (на 01.01.2017 він склав 1005,9 млрд. грн., на 01.01.2016 – 965,1 млрд. грн.) [9]. Понад 80 % усіх кредитів банки надавали в поточну діяльність позичальників. Проте інноваційна діяльність залишається поза увагою банків, про що свідчить мала частка довгострокових кредитів, спрямована в інвестиційну діяльність та у пріоритетні галузі економіки [6].

Щодо вкладення банків в інноваційні проекти як власних, так і залучених коштів, то основним критерієм, який визначає доступність таких ресурсів для потенційного позичальника, є відсоткова ставка, що склалася на ринку [4]. Вона залежить від рівня ставки рефінансування НБУ. Хоча облікова ставка останнім часом знизилась з 21,4 % (станом на 01.01.2016 р.) до 17 % річних (станом на 01.04.2018 р.) [8], вона залишається надто високою, що фактично перекреслює можливості інвестування з банківських джерел.

Також одним з чинників низького рівня використання потенціалу банків в інноваційному секторі вітчизняної економіки є невеликий розмір капіталу більшості вітчизняних банків. Рівень капіталу всієї банківської системи України відповідає рівню капіталу одного середнього за розміром банку в Каліфорнії або одного великого банку в Центральній Європі [10]. Оскільки фінансовий потенціал банківської системи України є незначним, то, відповідно, й можливості для кредитування інвестиційної діяльності в інноваційному секторі економіки - невеликі. Фінансовий потенціал комерційних банків України поступається потенціалу комерційних банків Росії у 5 разів, Японії – у 200 разів, тому українські банки не мають змоги надавати довгострокові інноваційні кредити під невисокі відсотки [3].

Розвитку інноваційного кредитування має сприяти законодавча підтримка з боку держави, наприклад, через систему компенсації відсоткових ставок комерційних банків. У такому разі підприємства зможуть отримати пільгові кредити, а банки реальну відсоткову ставку. При цьому держава дану різницю відносить не на витрати бюджету, а погашає з фондів, створених для підтримки науково-технічного прогресу.

У західних країнах значно більші за обсягами інвестиції у високоризикові проекти здійснюються у формі венчурного фінансування. Це довгострокові (5-7 років) високоризикові інвестиції приватного капіталу в акціонерний капітал новостворених малих високотехнологічних перспективних підприємств (або венчурних підприємств, що добре зарекомендували себе). Такі інвестиції надають для розвитку і розширення підприємств, орієнтованих на розробку і виробництво наукоємких продуктів, з метою отримання прибутку від приросту вартості вкладених засобів. Проте венчурний капітал - важко доступне джерело фінансування. Головними недоліками використання венчурного капіталу є високий ризик, відсутність гарантованого успіху, можливість втрати контролю над бізнесом і передача його венчурному інвестору [10].

Обмеженість потенційних можливостей національних фінансових джерел забезпечення інноваційного процесу зумовлює актуальність пошуку і необхідність залучення іноземних джерел фінансування [5]. Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну, станом на 01.07.2017 р. становив 38951,5 млн. дол. США, при цьому, з країн Європейського Союзу отримано 27387,3 млн. дол. США. До п'ятірки основних країн-інвесторів, які формують майже 78,5 % загального обсягу прямих інвестицій станом на 01.07.2017 р., входять Кіпр (36,2 % загального обсягу інвестування або 9925,4 млн. дол. США), Нідерланди (23,1 % або 6326,1 млн. дол. США), Німеччина (6,4 % або 1741,0 млн. дол. США), Велика Британія (7,9 % або 2155,8 млн. дол. США), Австрія (4,8 % або 1307,3 млн. дол. США) [7].

Проведений аналіз дає змогу констатувати фінансову недостатність наявних і дефіцит потенційних зовнішніх джерел фінансових ресурсів для забезпечення здійснення інноваційної діяльності і реалізації інноваційних проектів в Україні.

В перспективі основним джерелом фінансування інноваційної діяльності мають стати приватні фінансові ресурси вітчизняних інвесторів і комерційних банків за законодавчої підтримки інноваційної сфери з боку держави.

Література.

1. Гуздь О.Є. Модернізація банківської кредитної політики при обслуговуванні агроформувань / О.Є.Гуздь // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2012 – Вип. 126. – С. 10-18.

2. Дем'яненко М.Я. Кредитний фактор сталого розвитку аграрного сектору України / М.Я. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2014. – № 11. – С. 5.

3. Мазнев Г.Є. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств / Г.Є. Мазнев // Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2017. – № 2. – С. 32-41.

4. Малій О.Г. Кредит як джерело фінансування агробізнесу / О.Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2016 – Вип. 172. – С. 132-141.

5. Малій О.Г. Фінансові ресурси підприємств: джерела формування та ефективність використання / О.Г. Малій // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка: Економічні науки. – 2013 – Вип. 137. – С. 308-311.

6. Матеріали офіційного сайту Асоціації незалежних банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nabu.ua/ru.html>

7. Матеріали офіційного сайту Державної служби статистики України. Наукова та інноваційна діяльність України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

8. Матеріали офіційного сайту Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

9. Матеріали офіційного сайту Національного рейтингового агентства «Рюрік» Аналітичний огляд банківської системи України за 9 місяців 2017 р. – Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua>.

10. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України [Електронне видання]: монографія / [М.І. Диба, О.М. Юркевич, Т.В. Майорова, І.В. Власова та ін.]; за ред. д.е.н., проф. М.І. Диби і к.е.н., доц. О.М. Юркевич. – К. : КНЕУ, 2013. – 425 с.

КОМУНІКАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

***ОБЕРЕМОК В.В., КУДРЯВЦЕВА Н.С., МАГІСТРАНТИ*,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА***

Велике місце в житті людей і громадян держави займають комунікаційні процеси. Наразі дослідження комунікації, її видів і елементів, репрезентувати не малий інтерес для науки про державне управління.

Комунікація (лат. Communicatio), буквально означає «загальне» або «поділяє вся». У практичному плані – це процес обміну ідеями та

* Науковий керівник – Подольська О.В., к.е.н., доцент